

ZARZĄDZENIE NR BM.0050.83.2024
BURMISTRZA MIASTA PSZÓW

z dnia 15 maja 2024 r.

w sprawie projektu uchwały Programu Wspierania Rodziny w Mieście Pszów
na lata 2024 - 2026

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt. 15, art. 30, art. 40 ust. 1 i art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2024r., poz. 609) uchwały nr XXIV/202/2021 Rady Miejskiej w Pszowie z dnia 27 stycznia 2021r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultacji z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji

zarządzam, co następuje:

§ 1. Przeprowadzić konsultacje projektu uchwały Rady Miejskiej w sprawie Programu Wspierania Rodziny w Mieście Pszów na lata 2024 - 2026.

§ 2. Konsultacje prowadzone są od dnia 15.05.2024 r. do 22.05.2024 r. w celu poznania opinii na temat w/w projektu uchwały.

§ 3. Podmiotami uprawnionymi do konsultacji są organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

§ 4. Konsultacje są prowadzone za pośrednictwem strony internetowej www.pszow.pl oraz tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Pszów, na których wraz z ogłoszeniem zamieszcza się projekt aktu prawnego stanowiącego przedmiot konsultacji.

§ 5. Właściwym do udzielania wyjaśnień, przyjmowania uwag i opinii jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie.

§ 6. Ogłoszenie wyników konsultacji nastąpi poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej Miasta Pszów www.pszow.pl oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Pszów i Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie najpóźniej w terminie 7 dni od dnia ich zakończenia.

§ 7. Wykonanie Zarządzenia powierza się Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie.

§ 8. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Burmistrz Miasta Pszów

Piotr Kowol

Projekt

z dnia 15 maja 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W PSZOWIE**

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Mieście Pszów na lata 2024 - 2026

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt. 15, art. 30, art. 40 ust.1 i art. 41 ust 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 609) oraz art. 176 i art. 179 ust 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2023 r, poz. 1426),

**RADA MIEJSKA W PSZOWIE
uchwała, co następuje:**

§ 1. Przyjąć „Program Wspierania Rodziny w Mieście Pszów na lata 2024 - 2026”, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Pszów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W MIEŚCIE PSZÓW NA LATA 2024-2026

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	2
I. WPROWADZENIE.....	3
II. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU	5
III. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	6
IV. CHARAKTERYSTYKA GMINY MIEJSKIEJ PSZÓW	7
V. ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W MIEŚCIE PSZÓW	8
POMOC SPOŁECZNA	8
PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN	14
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII	15
PROBLEM PRZEMOCY WSRÓD RODZIN	17
VI. CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU.....	21
VII. ADRESACI PROGRAMU	26
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	26
IX. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU.....	26
X. BIBLIOGRAFIA.....	28
XI. SPIS WYKRESÓW I TABEL	29
SPIS WYKRESÓW	29
SPIS TABEL.....	29

WYKAZ SKRÓTÓW

GKRPAiPN – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

NK – procedura „Niebieskie Karty”

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – podmioty ekonomii społecznej

PKI – Punkty Konsultacyjno-Informacyjne

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

UM – Urząd Miasta

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

I. WPROWADZENIE

Rodzina stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączą go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozzerwalne (z wyjątkiem porzucenia, rozvodu)¹.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania. Zmienił się model rodziny, zmalała jej liczebność, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa, funkcjonują także alternatywne formy życia rodzinnego.

Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. Wskutek wspólnego rozwiązywania codziennych spraw, wspólnych doświadczeń małżonków, kształtuje się między nimi partnerski styl wzajemnych interakcji. Małżonkowie posiadają równe prawa i obowiązki. Kobieta i mężczyzna stają się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań społecznych². Według Jana Żebrowskiego zmiany w strukturze wewnętrznej rodziny obejmują trzy zasadnicze elementy: zmianę pozycji i ról małżonków, zmianę pozycji dziecka w rodzinie, proces autonomizacji jednostki³.

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spistość, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne. Przemiany gospodarczo-kulturowe kształtujące życie społeczeństwa

¹ Kawula S., Brągiel J., Janke A., *Pedagogika rodziny*, Toruń 1999, s. 49.

² Cudak S., *Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego*, [w:] *Pedagogika rodziny*, red. S. Cudak, Kielce 2007, s. 7.

³ Żebrowski J., *Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej*, [w:] *Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie*, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001, s. 23.

spowodowały wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego.

Niemniej, pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym, tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi w wieku poprodukcyjnym, migracje oraz problemy na poziomie ponadlokalnym i lokalnym, tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny itp. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wymienić należy: niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców oraz przemoc domową. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny. Wobec tego w pracy socjalnej zaproponowano oddziaływanie zindywidualizowane, nakierowane w pierwszej kolejności na dzieci, a w drugiej na rodziców.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Powinno ono być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny przy jej aktywnym zaangażowaniu, uwzględniając zasadę pomocniczości.

II. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2024 poz. 177) nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji itp.

Ustawa dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Kolejna tabela przybliży ten podział.

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
• Profilaktyka - wspieranie rodziny, • asystent rodziny, • placówki wsparcia dziennego, • rodziny wspierające, • inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny.	• Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, • usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, • adopcja.	• Ośrodek adopcyjny, • regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, • Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny.

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

III. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Zapisy Programu Wspierania Rodziny w Mieście Pszów na lata 2024-2026 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

- ➔ Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- ➔ ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ➔ ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ➔ ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ➔ ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ➔ ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ➔ ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ➔ ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ➔ ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ➔ ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ➔ ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ➔ ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ➔ ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
- ➔ ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ➔ ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

IV. CHARAKTERYSTYKA GMINY MIEJSKIEJ PSZÓW

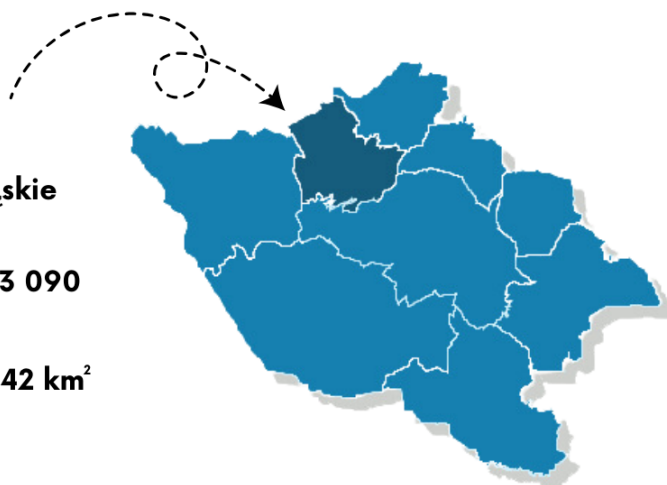
Województwo śląskie

Liczba ludności: 13 090

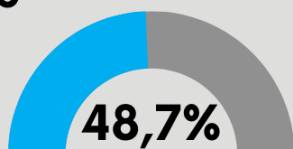
Powierzchnia: 20,42 km²

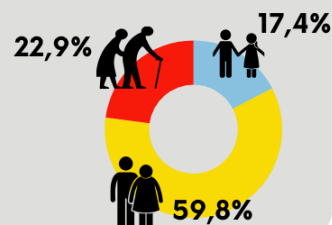
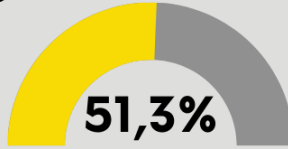
Przyrost naturalny: -77

Ekonomiczne grupy wieku:

6 380

6 710

1

KULTURA I SPORT

- Miejski Ośrodek Kultury
- Biblioteka Publiczna
- Miejski Uczniowski Klub Sportowy „Jedyńka”
- Klub Sportowy Akademia Piłkarska United
- Klub Sportowy Dobrawa

2

OŚWIATA I WYCHOWANIE

- Przedszkole nr 1 im. Misia Uszatka
- Przedszkole nr 2 im. Pszowskich Krasnali
- Przedszkole nr 3
- Przedszkole nr 4
- Szkoła Podstawowa nr 1
- Szkoła Podstawowa nr 2
- Szkoła Podstawowa nr 3
- Szkoła Podstawowa nr 4

3

POMOC SPOŁECZNA

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii
- Świetlica Środowiskowa
- Zespół Interdyscyplinarny

*Dane statystyczne umieszczone na grafice pochodzą z 2022 roku (BDL GUS)

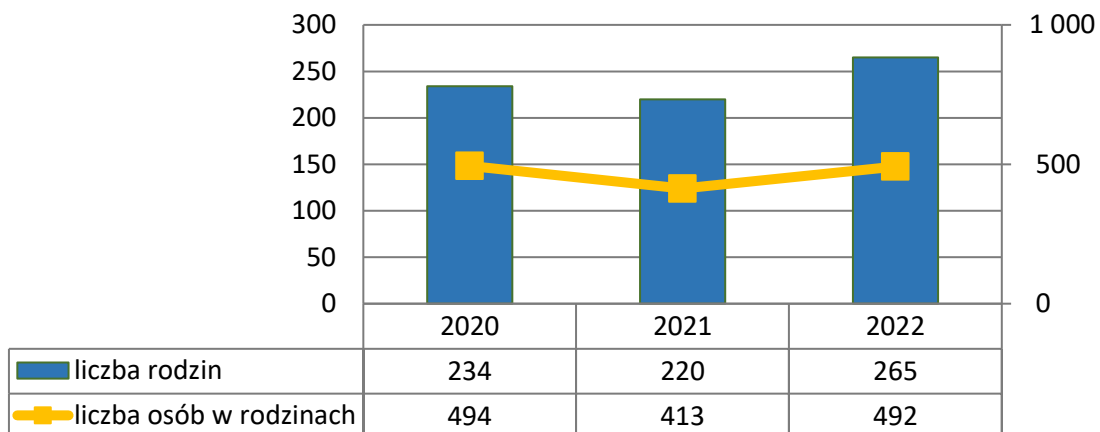
V. ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W MIEŚCIE PSZÓW

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁴.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Pszów jest Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2022 roku ze wsparcia Ośrodka skorzystały 492 osoby z 265 rodzin. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin, którym udzielono pomocy w Mieście oraz liczba osób w rodzinach uległa wahaniom. Szczegółowe dane w tym obszarze przedstawia wykres poniżej.

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

W 2022 roku przyznano łącznie 5 945 świadczeń rodzinom bez dzieci, 2 135 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 935 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 986 świadczeń rodzinom z trójką dzieci, 1 110 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci, a także 609 świadczeń innym typom rodzin. Należy zauważyć, że rodziny w większości korzystały ze świadczeń niepieniężnych. Szczegółowe dane w tym zakresie w omawianym roku przedstawia kolejna tabela.

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.).

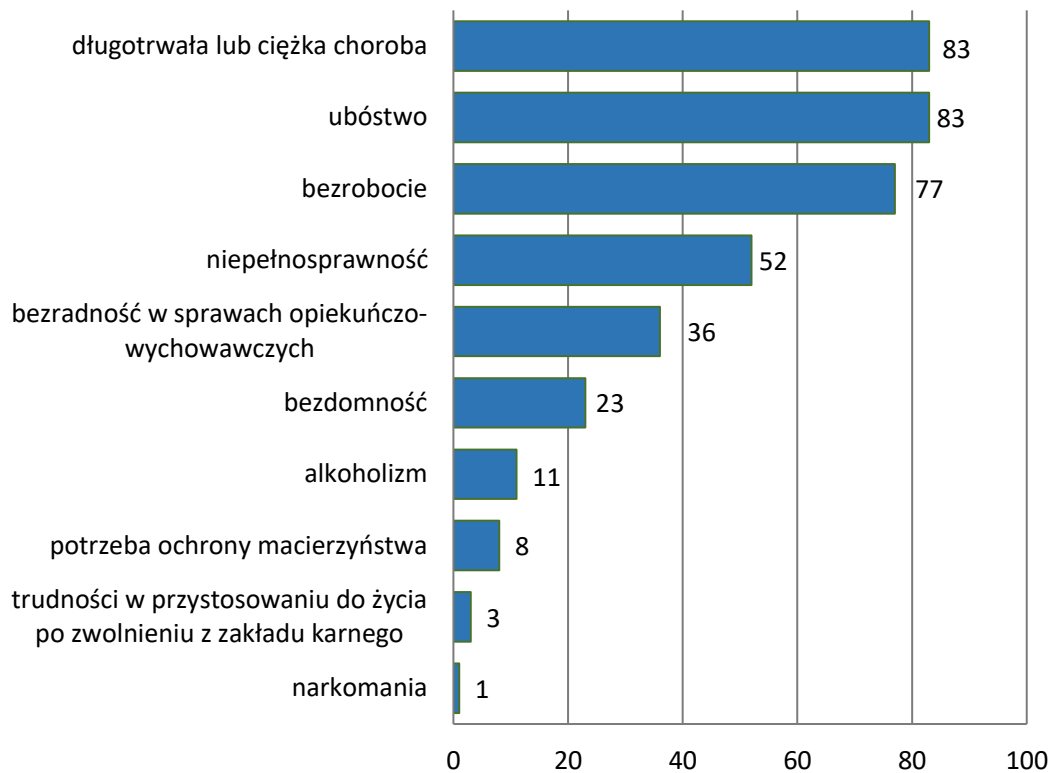
Tabela 2. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2022 roku

typ rodziny	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
bez dzieci	4 578	1 367	5 945
jedno dziecko	1 864	271	2 135
dwoje dzieci	770	165	935
troje dzieci	872	114	986
czworo i więcej dzieci	1 036	74	1 110
inne	388	221	609

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

W 2022 roku w mieście Pszów najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo (po 83 rodziny), bezrobocie (77 rodzin), niepełnosprawność (52 rodziny), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (36 rodzin) oraz bezdomność (23 rodziny). Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

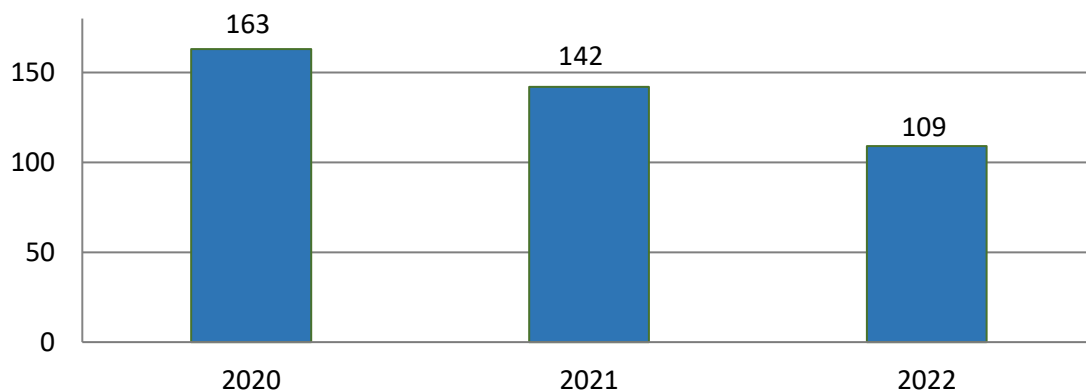
Wykres 2. Powody udzielania świadczeń w 2022 roku według liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022. W analizowanym okresie dostrzegalna jest tendencja spadkowa w zakresie średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z poszczególnych typów świadczeń. W 2022 roku korzystało z nich średnio 109 rodzin, czyli o 30,3% mniej niż w roku poprzednim oraz o 49,5% mniej niż w roku 2020.

Wykres 3. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Dla rodzin wielodzietnych z terenu miasta Pszów oferowane jest również wsparcie w postaci Karty Dużej Rodziny, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+, zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W 2022 roku do Referatu Świadczeń Społecznych Urzędu Miasta Pszów wpłynęło łącznie 151 wniosków od rodzin ubiegających się o Kartę⁵.

Według ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, maksymalna liczba rodzin z którymi pracuje asystent rodzin nie może przekroczyć 15. W 2022 roku w OPS zatrudniony był 1 asystent rodziny, a z jego usług skorzystało 21 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, co ukazuje, iż maksymalna liczba rodzin, z którymi może pracować 1 asystent rodziny została w 2022 roku przekroczona. W latach 2020-2021 liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny była wyższa, natomiast asystentów rodziny było 2. Wśród rodzin objętych wsparciem asystenta w 2022 roku 4 zostały zobowiązane do pracy z asystentem przez sąd. Szczegółowe dane zostały przedstawione w tabeli nr 3.

Tabela 3. Dane dotyczące asystentury rodziny w mieście Pszów na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny, w tym:	24	23	21
liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	7	7	4
liczba asystentów rodziny w Mieście	2	2	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie za 2020, 2021 i 2022 rok

W analizowanym okresie w mieście Pszów nie funkcjonowały rodziny wspierające, to znaczy takie, których zadaniem jest udzielanie pomocy rodzinie w przewyższaniu trudnych sytuacji życiowych, m.in. poprzez udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji

⁵ Raport o stanie Gminy Pszów za rok 2022.

czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego.

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia rodzin, szczególnie tych, które mierzą się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, są placówki wsparcia dziennego, nazywane także świetlicami środowiskowymi. W zasobach miasta Pszów znajduje się świetlica środowiskowa, która świadczy pomoc dzieciom i młodzieży, wspierając ich w prawidłowym rozwoju psychofizycznym. W 2022 roku placówka udzieliła wsparcia 31 dzieciom w wieku od 7 do 14 lat. Wśród najczęściej występujących dysfunkcji w rodzinach dzieci korzystających ze świetlicy środowiskowej można wyróżnić zaburzone funkcjonowanie społeczno-emocjonalne, niewydolność wychowawczą rodziców, trudną sytuację rodzinną, rozpad rodziny, rodzinę zrekonstruowaną czy trudne warunki materialno-bytowe. Placówka w podanym roku prowadziła liczne zajęcia opiekuńcze, edukacyjne, profilaktyczne, artystyczne, sportowe, organizowała uroczystości i imprezy okolicznościowe, a także terapię pedagogiczną, logopedyczną, zajęcia wyrównawcze i rewalidacyjne w formie indywidualnej pracy z wychowankami⁶.

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2022 z omawianych świadczeń skorzystało 40 osób z 28 rodzin, a na ten cel przeznaczono 229 444 zł. W 2022 roku w stosunku do lat 2020-2021 odnotowano spadek w zakresie liczby osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego. Kwota przeznaczona na ten cel na przestrzeni analizowanych lat również uległa spadkowi. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 4. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022

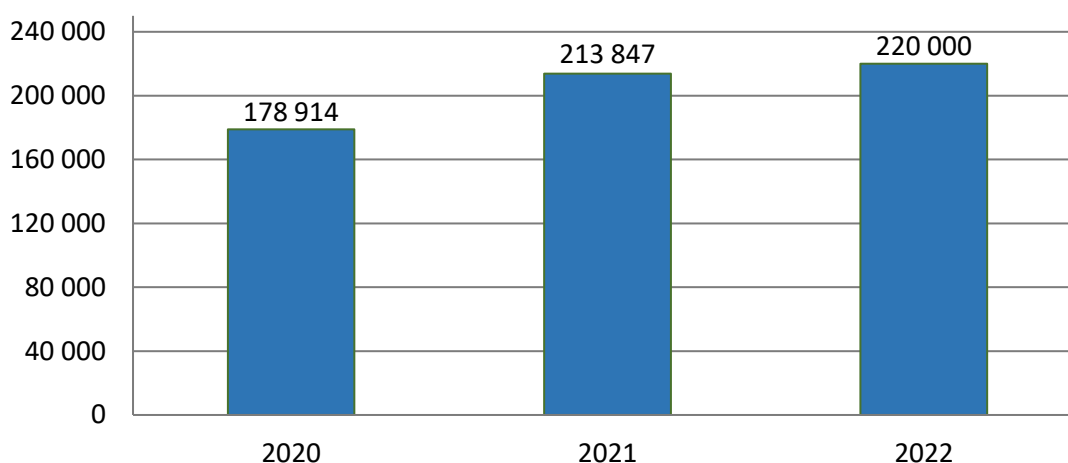
wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób	56	49	40
liczba rodzin	37	33	28
kwota świadczeń (zł)	308 060	269 260	229 444

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

⁶ Raport o stanie Gminy Pszów za rok 2022.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie ponosi także wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że na przestrzeni analizowanych lat kwota świadczeń przeznaczonych na zabezpieczenie pobytu dzieci z terenu miasta Pszów w pieczy zastępczej, uległa wzrostowi – w 2022 roku względem 2020 roku zwiększyła się o 23,0%, natomiast w porównaniu do 2021 roku o 2,9%.

Wykres 4. Odpłatność za pobyt dzieci z terenu Miasta przebywających w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022

Wsparcie rodzin przeżywających trudności o charakterze materialnym odbywa się w mieście Pszów, także poprzez realizację rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, który ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia w społeczeństwie, w szczególności wśród dzieci i uczniów, osób znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, ale także wymagających wsparcia w życiu codziennym, tj. osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami, czy też zmagających się z chorobą lub innymi problemami ograniczającymi niezależne życie.

Program obejmuje trzy moduły, w ramach których gminy zostają dysponentami środków rządowych i pośredniczą w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Wsparcie żywnościowe realizowane jest poprzez wydawanie posiłków w stołówkach lub dowożenie ich osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie mają możliwości samodzielnego przygotowania dla siebie gorącego posiłku.

Na przestrzeni omawianych lat liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych w ramach rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” ulegała niewielkim wahaniom, natomiast liczba osób, które skorzystały ze świadczeń pieniężnych zmniejszyła się. W 2022 roku w ramach Programu pomocą pieniężną objęto łącznie 105 osób, a na ten cel przeznaczono 258 700 zł. Pomoc w formie posiłku została udzielona z kolei 40 mieszkańcom na łączną kwotę 17 052 zł. Należy mieć na uwadze, że beneficjentami działań podejmowanych w ramach rządowego programu dożywiania są w szczególności dzieci i młodzież do 18 roku życia, a pomoc w formie posiłków świadczona jest m.in. w ramach działalności stołówek szkolnych. W analizowanych latach wszyscy beneficjenci niepieniężnej formy wsparcia byli osobami poniżej 18 roku życia. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022

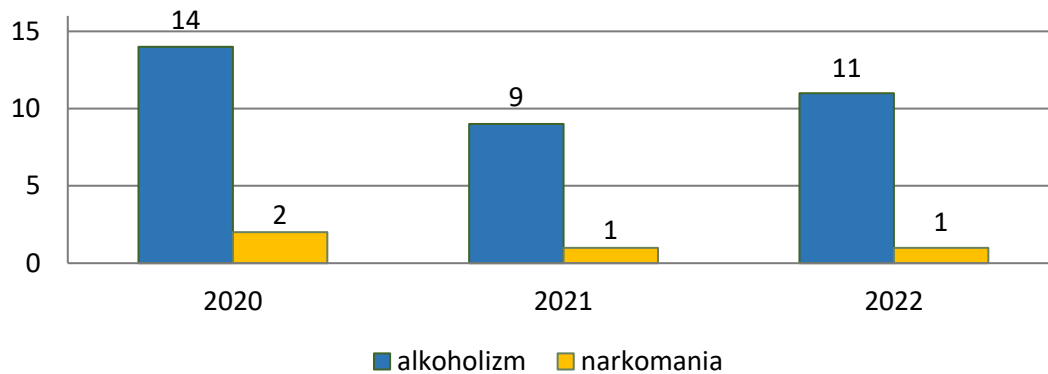
wyszczególnienie	2020		2021		2022	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
posiłek	36	10 025	35	13 322	40	17 052
forma pieniężna	112	318 030	111	261 686	105	258 700

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 i 2022 rok

PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN

W 2022 roku z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 11 rodzin. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom, a najniższą wartość przyjęła w 2021 roku. W 2022 roku ogólna liczba rodzin objętych pomocą OPS wyniosła 265, co oznacza, że rodziny zmagające się z problemem alkoholowym stanowiły 4,2% ogółu. W 2022 roku udzielono także pomocy społecznej 1 rodzinie z powodu narkomanii. Liczba rodzin, które skorzystały ze wsparcia OPS z tego powodu na przestrzeni analizowanych lat uległa spadkowi.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii w mieście Pszów na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Pszowie, powołana przez Burmistrza do wykonywania zadań Gminy miejskiej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień, prowadzi swą działalność w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151). Według stanu na koniec 2022 roku Komisja liczyła 5 członków.

Dane dotyczące działań GKRPAiPN podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022 przedstawia kolejna tabela. Na przestrzeni analizowanych lat wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego jedynie w 2021 roku wobec 3 osób uzależnionych. Członkowie GKRPAiPN w 2022 roku przeprowadzili rozmowy z 40 osobami uzależnionymi – w stosunku do lat poprzednich ich liczba zwiększyła się średnio dwukrotnie. W latach 2020-2021 przeprowadzono także rozmowy z pojedynczymi członkami rodzin osób uzależnionych.

Tabela 6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Pszów wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	24	20	40
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	1	1	0

liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	3	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok

Na terenie Miasta osoby doświadczające sytuacji kryzysowych mogły w latach 2020-2021 uzyskać pomoc i wsparcie w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym. W 2021 roku Punkt ten czynny był średnio przez 2 godzin w miesiącu, a poradnictwo w nim było świadczone przez pracownika socjalnego, dwóch pedagogów/nauczycieli oraz dwóch certyfikowanych specjalistów/konsultantów w zakresie przeciwdziałania przemocy. W 2021 roku udzielono 39 porad 20 osobom z problemem alkoholowym i 1 poradę 1 dorosłemu członkowi rodziny osoby z problemem alkoholowym. W stosunku do 2020 roku można zauważyć nieznaczny wzrost osób uzależnionych oraz członków ich rodzin, którzy zgłosili się do Punktu. Natomiast liczba porad udzielonych osobom uzależnionym znacząco się zmniejszyła.

Tabela 7. Liczba osób z problemem alkoholowym oraz dorosłych członków rodzin osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punktach Konsultacyjno-Informacyjnych w latach 2020-2021

wyszczególnienie	2020	2021
osoby z problemem alkoholowym	19	20
liczba porad udzielonych osobom z problemem alkoholowym	68	39
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	0	1
liczba porad udzielonych dorosłym członkom rodziny	0	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok.

W 2022 roku na terenie Miasta realizowano programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii (obecnie Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom), Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii. Realizowano wówczas Program „Archipelag Skarbów”, w którym uczestniczyło 212 uczniów, 24 nauczycieli/wychowawców oraz 40 rodziców, a także „Program Nauki

Zachowania”, w którym udział wzięło 361 uczniów i 20 nauczycieli/ wychowawców. Przystąpiono również do Programu pn. „Poruszające bajki o emocjach”, z którego skorzystało 116 uczniów i 8 rodziców. W 2021 roku prowadzono Programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży dla 880 uczniów oraz 23 nauczycieli/wychowawców.

Na przestrzeni lat 2020-2022 organizowano również działania nie będące ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi. Były to imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp. z wyjątkiem pozalekcyjnych zajęć sportowych), które w 2020 roku zgromadziły 250 uczestników, w 2021 roku – 128 osób, z kolei w 2022 roku – 400 uczestników. Ponadto w 2021 roku przeprowadzono jednorazowe prelekcje, pogadanki, z których skorzystało 60 osób.

PROBLEM PRZEMOCY WSRÓD RODZIN

Na przestrzeni analizowanych lat, jedynie w 2020 roku 2 rodziny korzystały z pomocy i wsparcia OPS z powodu przemocy⁷.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za rozwiązywanie problemów dotyczących zjawiska przemocy jest Zespół Interdyscyplinarny. Jak wynika z danych, ZI spotkał się po 4 razy w każdym z analizowanych lat. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych w ramach Zespołu powoływane były grupy robocze (obecnie grupy diagnostyczno-pomocowe). W ciągu omawianych lat liczba spotkań grup ulegała spadkowi. W 2022 roku grupy robocze spotkały się 47 razy – to o 11,3% mniej niż rok wcześniej oraz o 20,3% mniej niż w 2020 roku.

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
liczba spotkań grup roboczych	59	53	47

Źródło: Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2020-2022 oraz realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2020-2022

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą domową odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby nią dotkniętej.

⁷ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022.

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

W latach 2020-2022 zauważalne jest wahanie liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty”. W 2020 roku było to 26 procedur NK, w 2021 roku – 19, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie – 22. Tendencja spadkowa widoczna jest w przypadku liczby zakończonych procedur „Niebieskie Karty”. W bazowym roku zakończono 18 procedur, w 2021 roku – 8, natomiast w 2022 roku – 4 procedury.

Tabela 9. Liczba wszczętych procedur "Niebieskie Karty" przez poszczególne podmioty oraz zakończonych procedur w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	26	19	22
liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	18	8	4

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w 2022 roku oraz realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2022 roku

W zakres działań grup roboczych oraz monitorowania sytuacji rodzin z miasta Pszów wchodzi kierowanie wniosków do Sądu Rodzinnego, Policji oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w celu podjęcia określonych działań wobec osób i rodzin zamieszkujących Miasto. W latach 2020-2022 wzrosła liczba wystosowanych wniosków skierowanych do Sądu Rodzinnego o wydanie zarządzeń odnośnie sprawowania opieki nad dziećmi, z kolei liczba wniosków kierowanych do GKRPAiPN o podjęcie działań wobec osoby wykazała wahania, a liczba wniosków o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przemocy, kierowanych do organów ścigania spadła do 0. Szczegółowe dane w tym zakresie znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 10. Liczba wniosków kierowanych przez grupy robocze w ramach poszczególnych działań w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
wydanie zarządzeń odnośnie sprawowania opieki nad dziećmi – przekazanych do Sądu Rodzinnego	2	2	4
podjęcie działań wobec osoby – kierowanych do GKRPAiPN w Pszowie	2	0	2
podejrzeniu popełnienia przestępstwa przemocy – kierowanych do organów ścigania	1	1	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w 2022 roku oraz realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2022 roku

Istotnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy na terenie Miasta są również działania podejmowane przez dzielnicowych Komisariatu Policji w Pszowie, których zadaniem jest m.in. przeprowadzanie interwencji domowych w związku z występowaniem przemocy domowej, a także wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”. W 2020 roku funkcjonariusze przeprowadzili 298 interwencji domowych, z czego 23 zakończyły się wszczęciem procedury Niebieskie Karty, w 2021 roku było to 296 interwencji, przy czym wszczęto 16 procedur NK, natomiast w 2022 roku funkcjonariusze Policji przeprowadzili 304 interwencje domowe, przy których wszczęto 21 procedur NK.

Mieszkańcy Miasta, których dotyczyła przemoc domowa, mogli w latach 2020-2021 skorzystać z poradnictwa udzielanego w ramach funkcjonującego Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego. W 2021 roku z pomocy PKI nie skorzystała żadna osoba, natomiast w 2020 roku udzielono pojedynczych porad 1 osobie doznającej przemocy oraz 1 osobie stosującej przemoc.

Działalność z zakresu przeciwdziałania występowaniu przemocy domowej jest prowadzona także przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Na podstawie danych można dostrzec, iż GKRPAiPN podobnie jak PKI prowadziła rozmowy tylko w 2020 roku z 1 osobą doznającą przemocy oraz 1 osobą ją stosującą. W żadnym z analizowanych lat nie przeprowadzono rozmów ze świadkami przemocy⁸.

⁸ Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok.

VI. CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Głównym celem Programu jest zapewnienie wysokiej jakości systemu pomocy wobec rodzin zamieszkujących miasto Pszów, w tym przeżywających trudnościami w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Cel operacyjne Programu:

1. Zapewnienie wsparcia rodzinom przejawiającym trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.
2. Poszerzanie i wzmacnianie kompetencji rodzicielskich.
3. Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wyrównywanie ich szans.
4. Usprawnienie kooperacji międzysektorowej podmiotów działających na rzecz rodzin.

Cele operacyjne Programu zostały opracowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i zostały im przypisane oczekiwane rezultaty w wyniku realizacji Programu.

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie wsparcia rodzinom przejawiającym trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.

- ➔ Zapewnienie pomocy społecznej w formie finansowej i pozafinansowej rodzinom wymagającym wsparcia.
- ➔ Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy oraz poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej pomocy finansowej i rzeczowej.	OPS, UM.	Liczba rodzin, objętych pomocą społeczną, korzystających z zasiłków rodzinnych, funduszu alimentacyjnego itp.
2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.	OPS.	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z Programu.
3	Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów o charakterze socjalnym oraz naukowym.	OPS.	Liczba stypendiów naukowych i sportowych dla dzieci uzdolnionych, liczba stypendiów socjalnych.
4	Udzielanie wsparcia w ramach ustawy „Za Życiem”.	OPS, UM.	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie.
5	Zapewnienie poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	OPS, GKRPAiPN, PKI, PCPR, PPP, placówki oświatowe.	Liczba osób korzystających z poradnictwa, liczba podmiotów udzielających wsparcia.
6	Świadczenie pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.	OPS.	Liczba rodzin objętych wsparciem.
7	Świadczenie pracy socjalnej przez pracowników OPS.	OPS.	Liczba rodzin objętych pracą socjalną.

8	Wdrażanie projektów/ programów socjalnych na rzecz rodzin zgodnie z rozpoznanymi potrzebami.	OPS.	Liczba zrealizowanych projektów, liczba osób objętych projektami.
9	Udzielanie rodzinom dodatków mieszkaniowych i energetycznych.	UM.	Liczba rodzin korzystających z dodatków.
10	Organizowanie szkoleń/ warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	OPS, GKRPAiPN, ZI, placówki oświatowe.	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów.

Cel operacyjny nr 2

Poszerzanie i wzmacnianie kompetencji rodzicielskich.

- ➔ Rozwój oddziaływań służących wspieraniu i integrowaniu rodzin.
- ➔ Wzmocnienie kompetencji rodziców w zakresie opiekuńczym i wychowawczym.
- ➔ Włączanie rodzin wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem do aktywnego życia społeczności lokalnej.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Zapewnienie odpowiedniej liczby zatrudnionych asystentów rodziny do aktualnego zapotrzebowania, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	OPS.	Liczba asystentów rodziny, liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny.
2	Współorganizowanie dla rodziców warsztatów w zakresie wzmacniania kompetencji wychowawczych oraz właściwego wypełniania ról rodzicielskich, np. w formie szkoły dla rodziców lub projektów finansowanych ze środków zewnętrznych.	UM, placówki oświatowe, GKRPAiPN, OPS, PES, PPP.	Liczba uczestników warsztatów, liczba zorganizowanych warsztatów.
3	Popularyzowanie działalności rodzin wspierających oraz	OPS, PCPR.	Liczba rodzin objętych wsparciem, liczba

	zachęcanie rodzin w Mieście do podejmowania tej roli.		funkcjonujących rodzin wspierających.
4	Współorganizowanie wydarzeń/ imprez integrujących rodziny oraz promujących zdrowy tryb życia.	UM, placówki oświatowe, GKRPAiPN, OPS, instytucje kulturalne i sportowo-rekreacyjne, PES.	Liczba zorganizowanych wydarzeń, liczba uczestników wydarzeń/imprez.
5	Prowadzenie aktywizacji społeczno-zawodowej dla rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.	OPS, PUP, PES.	Liczba osób objętych aktywizacją społeczno-zawodową.

Cel operacyjny nr 3

Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wyrównywanie ich szans.

- ➔ Rozwój i zintensyfikowanie środowiskowych form wsparcia dla dzieci i młodzieży.
- ➔ Upowszechnienie działań profilaktycznych wspomagających optymalny rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży zgodnych z rozpoznanymi potrzebami.	Placówki oświatowe, GKRPAiPN, UM, instytucje kulturalne i sportowo-rekreacyjne, PES.	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, liczba dostępnych zajęć.
2	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez KCPU związanych z tematyką uzależnień od substancji i behawioralnych oraz zjawiskiem przemocy.	Placówki oświatowe, GKRPAiPN, PES, zewnętrzne podmioty szkoleniowe/ edukacyjne.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.
3	Realizacja warsztatów/ programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, GKRPAiPN, OPS, PES.	Liczba przeprowadzonych warsztatów/programów, liczba uczestników.

4	Kontynuowanie działalności placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie Miasta, w formie świetlicy środowiskowej.	UM, GKRPAiPN, PES.	Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do placówki wsparcia dziennego.
5	Organizacja wypoczynku letniego i zimowego z programem profilaktycznym (alkohol, substancje psychoaktywne, przemoc) dla dzieci i młodzieży.	GKRPAiPN, placówki oświatowe.	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku z programem profilaktycznym.

Cel operacyjny nr 4

Usprawnienie kooperacji międzysektorowej podmiotów działających na rzecz rodzin.

- ➔ Zwiększenie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w zakresie wsparcia rodzin w sytuacjach kryzysowych.
- ➔ Rozwój systemu pieczy zastępczej.
- ➔ Zoptymalizowanie przekazu informacji na temat form wsparcia na rzecz rodziny w Mieście.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach poprawy swojej sytuacji.	placówki oświatowe, GKRPAiPN, OPS, PKI, UM, ZI, PCPR.	Liczba rozpowszechnionych informacji.
2	Wspieranie organizacyjne i administracyjne podmiotów ekonomii społecznej prowadzących działalność w obszarze wsparcia rodziny.	OPS, UM, PES.	Liczba podjętych działań wspierających organizacyjnie i administracyjnie organizacje pozarządowe.
3	Stałe monitorowanie i systematyczna ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	OPS, PCPR.	Liczba dokonanych okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
4	Podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	OPS, PCPR.	Liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych, liczba spotkań zespołów ds. oceny sytuacji dziecka.

5	Zapewnienie wsparcia rodzinom, którym ograniczono władzę rodzicielską oraz prowadzenie pracy z rodziną naturalną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej.	OPS.	Liczba rodzin, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, objętych wsparciem asystenta rodziny. Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej.

VII. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Wspierania Rodziny w Mieście Pszów na lata 2024-2026 są mieszkańcy miasta Pszów, szczególnie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program kierowany jest także do przedstawicieli instytucji i służb pracujących na rzecz rodzin oraz dzieci i młodzieży.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Programu Wspierania Rodziny w Mieście Pszów na lata 2024-2026 finansowane będą z następujących źródeł:

- ➔ środków własnych Miasta,
- ➔ środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

IX. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu powinny opierać się na:

1. ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu,
2. ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej,
3. opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy przyjąć jedną bądź kilka technik badawczych, tj.:

- ➔ analizę dokumentów,

- ➔ badanie ankietowe adresatów Programu,
- ➔ badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanemu problemom.

Monitoring realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Pszów na lata 2024-2026 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu. Koordynatorem Programu i jednocześnie instytucją wiodącą przy jego realizacji będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie, a bezpośredni nadzór nad realizacją Programu sprawować będzie Kierownik OPS w Pszowie. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

X. BIBLIOGRAFIA

1. Cudak S., Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego, [w:] Pedagogika rodziny, red. S. Cudak, Kielce 2007.
2. <https://bdl.stat.gov.pl/>.
3. Kawula S., Brągiel J., Janke A., Pedagogika rodziny, Toruń 1999.
4. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022.
5. Raport o stanie Gminy Pszów za rok 2022.
6. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie za lata 2020, 2021 i 2022 rok.
7. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2020, 2021.
8. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022.
9. Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2020-2022 oraz realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2020-2022.
10. Żebrowski J., Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, [w:] Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001.

XI. SPIS WYKRESÓW I TABEL

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022	8
Wykres 2. Powody udzielania świadczeń w 2022 roku według liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.....	9
Wykres 3. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022	10
Wykres 4. Odpłatność za pobyt dzieci z terenu Miasta przebywających w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2020-2022.....	13
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii w mieście Pszów na przestrzeni lat 2020-2022.....	15

SPIS TABEL

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej	5
Tabela 2. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2022 roku	9
Tabela 3. Dane dotyczące asystentury rodziny w mieście Pszów na przestrzeni lat 2020-2022	11
Tabela 4. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022	12
Tabela 5. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022	14
Tabela 6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Pszów wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022	15
Tabela 7. Liczba osób z problemem alkoholowym oraz dorosłych członków rodzin osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punktach Konsultacyjno-Informacyjnych w latach 2020-2021	16
Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022	17
Tabela 9. Liczba wszczętych procedur "Niebieskie Karty" przez poszczególne podmioty oraz zakończonych procedur w latach 2020-2022.....	18
Tabela 10. Liczba wniosków kierowanych przez grupy robocze w ramach poszczególnych działań w latach 2020-2022	19

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2023, poz. 1426) w art. 176 nakłada na gminę obowiązek m.in. opracowania i realizacji 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny, tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. Art. 179 natomiast określa termin składania rocznego sprawozdania z zakresu realizacji zadań oraz potrzeb w zakresie wspierania rodziny, które później staną się podstawą do utworzenia nowego programu wspierania rodziny.